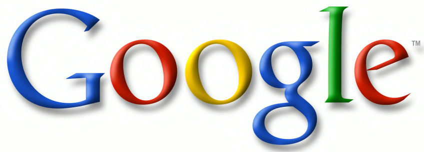

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

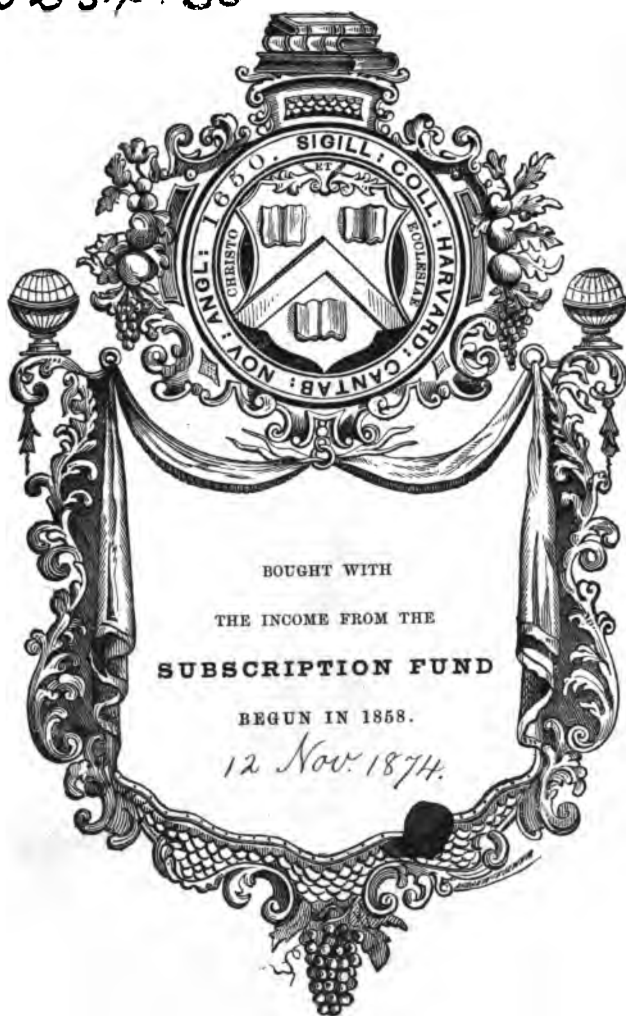
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

25234
30

Digitized by Google

34-158

25234.30

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

4 ... 358

Gregory I, the Great, Pope.

LEGEND

OM

Påfven Gregorius den store.

Academisk Afhandling
med Philosophiska Facultetens samtycke
och
under inseende af
Histor. Litt. och Archæol. Professorn
DOCT. JOH. HENR. SCHRÖDER
Acad. Bibliothekarie, Præfect. för Mynt-Cab., Riddare af Kongl. Nordstjerne-Orden, af Kongl. Danska Dannebrogs-Orden och af Kongl. Grekiska Frälsare-Orden, Ledamot af Kongl. Witterh.-, Histor,- och Ant.-Acad. i Stockholm, Kongl. Vet.-Societ. i Upsala, Kongl. Vet.-sällsk. i Trondhiem, Kongl. Nederl. Institutet, Kongl. Nord. Fornskr. Sällsk. och Isl. Litt. Sällsk. i Köpenhamn, Archæol. Institutet i Rom, Antiquar. Societ. i Edinburg m. fl.

För Philosophiska Graden
utgifven och till offentlig granskning
framställd
af
LARS GUSTAF WELIN
Flodinsk Stipendiat, af Stockholms Landskap.

i Gustavianska Lärosalen den 10 Junii 1848.

STOCKHOLM, 1848.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Digitized by Google

25234.30

1874, Nov. 12.

Subscription Fund.

Digitized by Google

Berättelser och traditioner om Helgons och Martyrers underbara öden blefvo redan i klosterväsendets äldsta tider fattade i skrift och läsningen deraf, så vid gudstjensten i kyrkorna som vid måltiden i refektorierna, utgjorde tidigt ett bruk oskiljaktigt från klosterlefvernet. Deraf uppkom benämningen Legend ifrån *Legenda* eller *Legendum* = hvad till läsande var bestämdt.

Dessa Legender eller läsestycken, som man på vårt språk skulle kunna kalla dem, sammandrogos för det mesta utur vidlöftigare helgonhistorier eller martyrologier, och antogo änteligen en mera stadgad form allt efter som bruket och behofvet fordrade. Bland Legendsamlingar från medeltiden har den så kallade *Aurea Legenda* eller *Historia Langobardica* el. *Lombardica* vunnit en utomordentlig ryktbarhet och upplefvat mångfaldiga upplagor. Den är redigerad i sednare hälften af trettonde århundradet af *Jacobus de Voragine s. Viragine*, erke-biskop i Genua († 1298). Han gjorde tillägg och ändringar i texterna, samt ordnade det hela till en corpus traditionum. Det är denna bok som alltid borde ligga till hands, när man genomgår gamla Legend-samlingar på något lefvande språk.

Digitized by Google

Dessa helgonhistorier voro i början allmänneligen författade på Latin, Kyrkans antagna språk, men de öfverflyttades småningom i de flesta länder på folkets tungomål, allt efter klosterlifvets skiftande fordringar, och i synnerhet sedan Nunne-Klosterna mer och mer utbildade sig. För dessa andeliga systerskap, der Latinska språkets tillförlitliga kännedom i allmänhet ej kunde vara att påräkna blefvo snart öfversättningar både af den Heliga Skrift och af Helgon-Legenderna af behofvet påkallade, och blefvo också i följd deraf snart föremål för dessa klosters omtanka och verksamhet. Från Brigittiner-Klostren i Wadstena och Nådendal hafva vi ännu qvar flere sådana bearbetningar på Svenskt tungomål. Ibland deras antal kan ock räknas den bekante *Codex Bildstenianus,* hvarutur närvarande afhandlings Præses benäget tillåtit oss att meddela ett i flera hänseenden interessant utdrag.

Den här intagna Legenden om *S. Gregorius den Store* († 604) visar, huru lätt öfvergången var från sanning till fabel och medeltidens tradition. Men den är isynnerhet dyrbar för språkets renhet och för flera archaismer af högt värde för våra linguistiska forskare.

För de upplysningar, som i afseende härpå varit af nöden, stadna vi i särskildt förbindelse hos vår Præses; äfvensom vi äro skyldige Herr G. Stephens vår erkänsla och tacksamhet för det biträde han benäget lemnat oss i och för denna Legends utgifvande.

Digitized by Google

LEGEND OM DEN HELIGE GREGORIUS, DEN STORE KALLAD, PÅFVE I ROM.

S. Gregorii lärdom och helighet.

GRegorius første var paue d. xc ij wars herra are ok var xiij aar vij *Manadha* x dagha ok stodh paua -stool tomber epte han v manadha. xvi dagha. Han war bezt borin man aff allo rom ok ok wisaste mæstare alla boklista aff barndom / han war thwæhugha først hwat bæther ware widhersighia wæruldena ellir j wærulz skipelse thiæna gudhi til hanum komo mangh frestilse ¶ Epte fadher dødhan bygdhe han vij klostir aff sino fædherne / ok gaf sik siælfuan in j eth thera / ok skipte samet ok baldakin j harklædhe ok thiænte fatøkir fatøkom widh swa mykla fasto ok waku at allom war wndher at lifwith gath tholt / til han vardh swa krankir allan sin alder at han mathe likas widh dødhan man / tho predicadhe han opta ok dictadhe manga bøker / Hans soll war enkte vtan osudhit kalgardha kridde som hans modher hanum daghlika sænde

*Codex Bildst. Bl. 129, recto.

Den skänkta Silfver-brickan.

¶ EN beddis aff hanum almoso som sagdhe sik wara komin aff skipbruti Han læt hanum gifua wæl pæninga / epte litla stwndh kom mannin atir ok

Digitized by Google

swa flerom sinno*m* ok beddis hiælp/ ok æ bødh han hanu*m* gifua/ til syslo mu*n*kin sagdhe enkte epte vara. thꝫ gifua mathe vtan hans modh*er* silff disk som hon sæ*n*dhe hanu*m* j daghlika fødo/ han badh gifua silf diskin. ¶ Jh*esus* guꝫ son thedis hanu*m* thakkande ok sagdhe sik siælfuan hafua thygat hans almuso som fra*m*mer scr*i*fuas

De Engelska träl-barnen i Rom.

¶ Han fik se j rom fagh*er* barn faal som fanghin waro j ænglande ok fik witha at the waro hedhin oc alt thera landh hedhit/ Awi mik sagdhe gregorius at fwl diæfwl eghnar swa faghra siæla ok fiol grata*n*de for pauans føtir ok fik sik loff *mꝫ sa-ru*m* taru*m* at fara til hedhit landh ok p*re*dika./ Alle romara øpto til paua*n* thu ødh*er* rom thu gør *sanctu*m petru*m* wredan en thu læt*er* gregoriu*m* fra os fara/ for thæssa sak gat gregori*us* ey fræmt sin wilia/

*Bl.129, verso.

S. Gregorius viges till Påfve.

Epte pelagiu*m* dødhan som før war saght vende æy braddødin (æn) ater tha valdo alle gregoriu*m* nødoghan til paua ¶ Gregorius elect*us* ok ey vighdir skipade letaniam thꝫ ær a wart maal gangdag*er* ok p*re*dikade siælfuir ¶ J the p*ro*cessione fiollo attatighi mæn dødhe. Gregorius badh folkit ey wanhopa vara til gudhꝫ nadha/ ok innelika bidhia ok ey at*ir* vænda. ¶ Gregori*us* vilde g*er*na for paua vigsl fly ok gat ey thy at stadin stodh altidh læstir ¶ Han skipte

Digitized by Google

klædu*m* ok fik (mʒ bøn oc gauo*m*) af køpman*num* at the oko han wt aff stadheno*m* i thomo vinfati / thry dygn gømde han sik j biergh hulum til blus aff hi*m*no*m* thendis iwi hanu*m* ok ward ther mʒ fu*n*nin (mʒ vald) takin ok vighdir

---

Järtecknet med Bråd-döden.

¶ En stodh ([xx] braa) dødin som før swa vadelikir. at mæn doo widh at the nusu eller gespadho/ ther aff kom sidhuænia at hwar bidher andro*m* gudh hiælpa tha the nyusa / ok gøra kors for mu*n*ne tha the gapa / ok ([xx] børiadhis thæn) dødhin æpte pascha thima / ok forstodh gregorius at thʒ war for thy at folkit brøt sin *scri*ptamal epte pascha j widh*er*sagdom syndo*m* / ok for thy giorde han ok bødh siungha th*en* v*er*sin ¶ Quesumu*s* auctor o*mn*iu*m* so*m* tydh*er* a wart maal. wi bidhiom thik alʒscapar*e* j thæssa pascha glædhi værna thit folk aff allom bradhum død ¶ Tha læt han gøra letania*m* marci ewangeliste ok læt bæra ware fru belate for folke som lucas ew*a*ngelista giordhe ok sighs vara vare frw Ilkast. / ¶ Al sky ok siuk wædh*er* flydhu (som) the wærin rædh for bilateno / tha hørdhus ængla sionga / Regina celi ok alla a*n*tiphonam. wt til ora p*ro* nobis deu*m* thʒ lagdhe gregori*us* til / ok aff the stund vende ma*n*dødhin at*ír* / tha saa gregori*us* ifui eno thorne guʒ ænghil stryka sith swærdh blodught ok gømde for thy kalladis thʒ (husit) sidhan castru*m* angeli / ther næst sænde gregori*us* til ængland thwa sina ([R] mu*n*ka) augustinu*m* ok mellicu*m* the komo ænglandh til *cri*stindom mʒ *pre*dikan. /

Digitized by Google

S. Gregorii ödmjukhet och gifmildhet.

Gregorius war swa ødhmiuker at han wilde (af) enghu*m* thola sik louadan ok awithe fast alla biscopa som han sc*ri*uado værdoghan nokors lofs j thera brefw*m* han scref sik først aff allom pawom *seruus seruorum* dei thꝫ thydher thiænisto man gudꝫ thiænisto ma*n*na ¶ Han fioll widh iordh for ens abota føther som hanu*m* wilde knæfalla / Han fødde flest all klostrin widha vm wæruldena. jamuæl hinuægh haff j monte synai. / Threm thusanda nu*n*no*m* *inne luktu*m* sænde han hwart .aar. attatighi pund gul. Han hafdhe j sino*m* taflom sc*ri*uat alla fatøka ma*n*na na*m*pn som j Rom ok i tuskania waro / ok fødde them alla / Han bygdhe klostir j ie*rusa*lem mꝫ ingiældom / han hafdhe hwar dagh fatøkt folk widh sith bordh ok gaff them siælfu*ir* watn fore mat ok epte ¶ En dagh. hwarff en man aff hans syn som han skulde hanu*m* watn gifua ok thedis hanu*m* wm naath ok sagdhe hwar dagh fæghnar thu mino*m* limu*m* / j gaar fæghnadhe thu mik siælfw*m*

*Bl.130, recto.

Den trettonde Gästen och Silfver-brickan.

¶ En dagh hafdhe han budhit intaka tolf fatøka mæn ok saa xiij sithia vidh bordit / stallarin soor sik ey flere hafua. intakit. en xii / Gregorius merkte. at en thera skipte opta enlitis laghu*m* ok syntis stu*n*do*m* gamal ok stu*n*du*m* vngher ok spurde han hemelika j (sino) herberghe hwar ælla hwada*n* han ware han swaradhe iak ær then thu gaff thinna modher silfdisk ok gudh gifuir thik alt thꝫ thu bedhis aff hanu*m* /

Digitized by Google

S. Gregorius och Eremiten.

En ermete fatøkir, for guz skuld badh gudh visa sik sin(*xx*s fatikdoms) (Roc langa ærfuodhis) løn / gudh sagdhe hans løn wara iæmpn widh gregorij paua løn. / Ermetin thokte sik illa hafua stat langhan thima j armødo ok fa ey mera løn En rikaste wæruldena h*er*ra / røst aff hi*m*nu*m* sagdhe han wara ofdiærfuan lika sik fatikan widh gregoriu*m* rikan / ok (sagdhe) han mera elska sina kietto en gregoriu*m* sina rikedoma /

Et cum Spiritu tuo!

En pascha dagh som gregori*us* sang j mæsso. Pax d*omi*ni sit *semper* vobiscu*m* sware guz ænghil (mz) høgh(e) røst Et cu*m* sp*iri*tu tuo / ther fore skipadhe gregori*us* at hwan pascha dagh skal paue mæsso sighia j the samu kirkio som hetir *sancta* maria maior(*is*) ok ther skal enghin mæ*n*niskia swara. pauono*m* Et *cum* sp*iri*tu tuo tha han sigher Pax d*omi*ni /

S. Gregorius och Trajanus Kejsare.

Gregorius mint*is* en tima huru rættir domare tra*ianus* war hedhin keysare ok badh varn h*er*ra vara nadogha*n* hans siæl gudh gaff hanu*m* traianu*m* lidoghan aff hæluite som førzste ok sidherste com thædhan til himerik*is*. Gudh gaff gregorio val for (sit)

Digitized by Google

Den svedde djefvulen.

Johannes diaconus scref allan gregorii lifnadh en man tedhis hanum som prestir j hwitum messo klædum ok spurde han mȝ spot hwi han scref thes manȝ lifnadh som han aldre saa. ok sløkte wt liusit. som han scref vidher ok wardh diækn mykit rædder ok (sua) wærkte (hanom) som han ware (ᛉlagdher ginum ^{xx} ginom stungin) mȝ eet swærdh til gregorius tedhis hanum ok mȝ hanum *sanctus* nicholaus (ᛉj^{xx}a) hans hoghro hand ok petr*us* di(ᛉækn j ^{xx}acon*us* a) hans winstro handh ¶ Gregorius grep eet blus aff petri hand ok brænde diæfwlin til alt hans ænne wardh swart som kol ok een gnista fløgh aff blusino ok giordhe (al) hans klædhe iæm swart Petr*us* sagdhe han mykit swartan wara: gregorius sware ey giordu*m* wi han swa swartan vtan thedu*m* huru swartir han ær j hæluiti. S*ancti* gregorij dagher komber xiii daghu*m* for wara fru dagh j fasto*nn*e:

Anmärkningar.

Sid.	5.	Rad.	3.	*och flerstädes* han (*gam. accus.*) honom.
»	5.	»	4.	bezt borin *af den yppersta slägt, högboren.* (*Angl.* best born.)
»	5.	»	5.	alla boklista (*gen. pl.*) *i alla bokliga konster; alla lärdoms-öfningar.*
»	5.	»	6.	thwæhugha *tvehågsen, tveksam.*
»	5.	»	6.	widhersighia *afsäga sig, öfvergifva.* (Lat. renunciare).
»	5.	»	7.	gudhi *dat. s. styrd af* thiæna.
»	5.	»	9.	fædherne *fäderne-gods.*
»	5.	»	10.	thera (*gen. pl.*) *af dem.*
»	5.	»	10.	skipte *omskiftade, bytte.*
»	5.	»	13.	gath tholt *kunde* (*det*) *tåla, uthärda.*
»	5.	»	15.	dictadhe *författade, skref.*
»	5.	»	16.	kalgardha kridde (kålgårda (*gen. pl.*) kryddor) *kryddor, örter, ifrån köks-trädgårdar.*
»	5.	»	19.	skipbruti (*dat. s. styrd af* aff) *skeppsbrott.*
»	6.	»	1.	flerom sinnom (*dat.*) *flera gånger.*
»	6.	»	1.	æ *alltid, alltjemt.*
»	6.	»	2.	til syslo munkin *tills klosterfogden* (*Lat.* procurator)
»	6.	»	3.	disk *fat, tallrik.* (*Forn-Nord.* diskr *Angl.* dish.)
»	6.	»	3,4.	*Ordo.* som hon sændhe hanum daghlika fødo j
»	6.	»	8.	faal (*acc. pl. n*) *fala, till salu.*

Digitized by Google

Sid. 6. Rad. 10. Awi mik (*utrop*) ack! ack. (*Lat.* me. miserum! *Angl.* Ah me!)

» 6. » 12,13. m3 sarum tarum *medelst många tårar.*

» 6. » 14. øpto *ropade.*

» 6. » 16. thæssa (*acc. s. f.*) *denna.*

» 6. » 16. gat ey fræmt *kunde icke verkställa.*

» 6. » 19. nødoghan (*acc. s. m*) *ovillig, oaktadt alla hans inkast.*

» 6. » 20. skipade *utlyste, inrättade.* (*Lat.* instituit.)

» 6. » 20. gangdager *högtidligt tåg, här kalladt* letania *emedan visssa Litanier och andra böner alltjemt upprepades derunder.*

» 6. » 22. wanhopa vara *vanhoppas, vara utan* hopp.

» 6,7. » 25,1. skipte klædum (*dat. pl.*) *bytte kläder.*

» 7. » 2. oko (3 *p. pl. imperf.*) *åkte, körde.*

» 7. » 3. blus *bloss, ljus-pelare.* (*Forn-Nord.* blys, *Danska* blus.)

» 7. » 6. En *ännu, alltjemt.*

» 7. » 7. doo *dogo.*

» 7. » 7. nusu *nyste.*

» 7. » 12,13. widhersagdom syndom (*dat. pl.*) *förbjudna synder.*

» 7. » 18. belate *beläte.*

« 7. » 25. gømde *han stack det i skidan.*

» 7. » 28. komo *bragte, omvände.*

» 8. » 8. fødde *underhöll.*

» 8. » 8. flest *mest, nästan.*

Digitized by Google

Sid.	8.	Rad.	9.	inne luktum, *innelykta, innestängda, (dat. pl. partic. från* inne luka).
»	8.	»	15.	hwarff *försvann.*
»	8.	»	20.	saa (3. *p. s.*) såg.
»	8.	»	20.	stallarin *hofmästaren.*
»	8.	»	21.	soor *svor, försäkrade.*
»	8.	»	22.	skipte opta enlitis laghum *skiftade ofta anletsdrag.*
»	8.	»	25,26.	thinna modher (*gen. s. fem.*) *din moders.*
»	9.	»	2.	ærfuodhis *arbetes.*
»	9.	»	6, 7.	ofdiærfuan (*acc. m.*) *alltför djerf, oförskämd.*
»	9.	»	21.	lidoghan (*acc. s. m.*) *ledig, fri.*
»	9.	»	21.	sidherste *sist.*
»	10.	»	1.	dirue *diärfhet.*
»	10.	»	5.	enne (*dat. s. fem.*) *en*
»	10.	»	7.	jamskøt *genast.*
»	10.	»	7.	annar lotrin *den andra lotten delen, hälften.*
»	10.	»	9.	lefde *lemnade* (*Angl.* left)
»	10.	»	10.	with *vetskap.*
»	10.	»	14.	tholikt annat *ett annat dylikt exempel.*
»	10.	»	18.	rumleka *rundligen, rikligen, med fulla händer.*
»	10.	»	18.	for rosn, *för ros' skull, endast för att blifva beprisad.*
»	11.	»	1.	olinis *icke len, stark, häftig.*
»	11.	»	2, 3.	j skammum thima (*abl. s. m.*) *i kort tid, inom kort.*
»	11.	»	8,9.	amelto (3 *p. pl. imperf.*) *förebrådde, lastade (jfr. Forn-Nord.* ámæla)

Digitized by Google

Sid. 11. Rad. 9. ödth *ödt, förskingrat, bortslösat*
» 11. » 12. en *om.*
» 11. » 13. ellir *annars.*
» 11. » 18. somi *(pl. n.) somliga.*
» 11. » 20. incigladha *förseglade.*
» 11. » 21. hitto *hittade, funno.*
» 12. » 6. sua wærkte hanom *han fick en sådan värk, en sådan smärta.*
» 12. » 9, 10. j *eller* a *vid.*
» 12. » 13. iæm *jemt så, lika.*

( ) = Rättelse af samma hand, som manuskriptet.
(R) = Rand-tillägg af samma hand.
(*) = Bortskrapade ord.
(xx) = Tillskrifvit af sednare hand ofvanpå bortskrapade ord.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

DEC 18 1919

Digitized by Google

25234.30
Legend om pafven Gregorius den Sto
Widener Library 003272135
3 2044 089 054 027

Digitized by Google